

Vývojová dysfázie

Vývojovou dysfázií považujeme za specificky narušený vývoj řeči v důsledku raného mozkového poškození, které postihuje tzv. řečové zóny vyvíjejícího se mozku dítěte v prenatálním období. Projevuje se ztíženou schopností naučit se verbálně komunikovat, i když podmínky pro rozvoj řeči jsou přiměřené – sociální prostředí, emocionální vazby, kvalita a četnost podnětů, smysly. Dítě má i přiměřenou inteligenci (neverbální).

Porucha řeči má systémový charakter - tzn., že jsou postiženy všechny jazykové roviny řeči. Ve spontánní řeči je artikulace dysfatických dětí výrazně horší než při předřikávání jednotlivých slov. Je narušena výslovnost velkého počtu hlásek, zejména měkčení (Ť, Ď, Ń), sykavek (C, S, Z, Č, Š, Ž), vyslovování R a Ř a dvojhlásek. Výrazné obtíže se objevují při rozlišení A a E, při rozlišení shluku dvojhlásek a při asimilaci sykavek – rozlišení C – Č, S - Š, Z - Ž ve slovech. Typickým příkladem je věta „žáci cvičí ve cvičkách“, kterou dysfatické dítě vysloví „záci cvicí ve cvickách“. Návuk hlásek probíhá dlouho, fixace ještě déle a automatizace a zapojení do běžné řeči se daří jen velmi těžko. Při artikulaci vynakládají dysfatické děti nadměrné artikulační úsilí, které se promítá do pomalejšího tempa řeči. Změněná je též zvuková a rytmická stránka řeči. Dále je porušena fonemická diferenciací (rozlišení):

dlouhých - krátkých samohlásek dal - dál

měkčích - tvrdých souhlásek tiká - tyká

znělé - neznělé souhlásky bez - pes

Uvědomění si hláskové struktury slova je velmi důležité při osvojování čtení a psaní.

U dysfaticků vážně analýza a syntéza slov. Je porušen jazykový cit a gramatická správnost řeči i opakování vět při předřikávání. Dysfatické děti mají chudou aktivní i pasivní slovní zásobu, v řeči jsou často agramatismy, při popisu obrázku reagují na otázku jednoslovnou či dvouslovnou větou. Porucha řeči negativně ovlivňuje intelektový vývoj dítěte i vývoj vnitřní řeči. Děti mají výrazný deficit v oblasti jemné a hrubé motoriky, grafomotoriky, paměti – zejména verbálně-akustické, poznávání a ve zrakovém a sluchovém vnímání. Snížená je i celková psychická výkonnost, pozornost a zvýšená je unavitelnost.

Ve školním věku se k dysfázii přidružují poruchy učení. Dysfatický vývoj ovlivňuje též vývoj osobnosti dítěte, jeho citovou, motivační a zájmovou sféru, postavení v rodině, širší psychosociální začlenění i budoucí profesní orientaci. Zvláště důležitá je včasná a přesná diagnóza logopeda a odlišení dysfázie od jiných vývojových poruch. Reedukace je složitá a zdoluhavá. Přednost má rozvoj řeči a smyslového vnímání, rozvoj motoriky a paměti před úpravou artikulace, která je vzhledem k závažnému postižení až druhotnou záležitostí. Ve většině případů je dítěti odložena školní docházka. Pro komplexní péči je důležitá týmová spolupráce příslušných odborníků a též spolupráce s MŠ i ZŠ.